

Krik v Berlinu: Amerika pomaga boljše vikom!

Mussolini baje svetuje Hitlerju, naj se umakne iz Španije. Hitler zahteva uplenjeni material od španske vlade. Anglija in Francija še vedno čakata na njegov odgovor, iz Berlina pa poročajo, da nacijska vlada se ne bo ozirala na ponudbo Francije glede kolonij. Nove zmage španske ljudske armade

Berlin, 30. dec.—Nacijski tlak je včeraj z debelimi črkami objavil vest iz Washingtona, da je ameriška vlada dovolila izvoz ameriških letal in letalskih motorjev španski vladi. "Tudi Amerika pomaga boljše vikom!" se glasi naslov te vesti.

Berlin, 30. dec.—Iz zanesljivega vira v Rimu poročajo, da je Mussolini zadnje dni svetoval Hitlerju, naj se "na lepem" umakne iz Španije čim prej mogoče. Mussolini sam se ne bo nič več brigal za Francisa Franca in zavzel bo nevtralnost stališče napram Španiji. — Berlinski listi so z velikim ponosom objavili uradno vest, da je španska vlada vrnila nemški tovorni parnik Pálos, ki je bil zadnji teden zasežen in interniran v Bilbau. Obenem pa listi poročajo, da Nemčija s tem še ni zadovoljna in zahteva tudi povrnitev tovora, ki je bil na ladji in oprostitev Španca, ki je potoval s tovorom vred iz Nemčije v Španijo. Nemška krizarka Koenigsberg, ki se nahaja pred Bilbaum, ima nalogo enforsirati to zahtevo.

London, 30. dec.—Mednarodni nevtralnostni odbor je zelo nezadovoljen z akcijo Združenih držav, ki je dovolila ekport za tri milijone dolarjev letal in letalskih motorjev španski vladi. Odbor smatra ta korak za "resno kršitev nevtralnosti" in sklicana je bila posebna seja tega odbora, da rešata to stvar.

Anglija in Francija še vedno čakata na Hitlerjev odgovor na njuno vprašanje, kaj bo storil glede svoje nameravane invazije španske republike. Privatne informacije iz Berlina se glase, da je Hitlerja precej zmedel preobrat v odnosih z Italijo, kljub temu Hitler misli, da so angleško-francoske koncesije, ki mu jih nudita v zameno za mir na podlagi statusa quo v Evropi, preniške. Hitler je bil obveščen od francoskih fašistov, naj ignorira vse koncesije Blumove vlade, ker ta vlada ne bo dolgo živela in sledila ji bo močna nacionalistična vlada, katere sklene zvezo z Nemčijo proti Rusiji.

Pariz, 30. dec.—V francoskem zunanjem uradu so sinoči rekli, da bosta Francija in Anglija ponovno zahtevali odgovor od Nemčije na njuno noto glede Španije, če pa Hitler še ne odgovori, tedaj Franciji ne preostane nič drugega kakor dati španski vladi svojo pomoč, ki bo potrebna. Francoska vlada se bo, da Hitler desperatno poskuša jed roko doseči sporazum z Anglijo zdaj, ko vse kaže, da je izgubil zavezništvo Italije. Vendar francoska vlada tudi Mussoliniju ne verjame in sluti, da je Mussolinijev umik iz Španije nov trik.

Madrid, 30. dec.—Španska ljudska milica je včeraj beležila dve novi zmagi na dveh frontah. Na severovzhodu Španije so miličniki osvobodili važno postojanko na gori Mansueto in si odprli pot v dolino, v kateri se nahaja mesto Saragosa. To veliko mesto je v rokah fašistov že od začetka vstaje. Druga zmaga je bila v južni Španiji, v okolišču Cordobe, kjer so ljudske čete prodrle v nove postojanke. Na tej fronti imajo fašisti močan oddelek nemških čet, a tudi Nemci jim niso mogli pomagati in mnogo je bilo ubitih. Poveljstvo ljudske milice računa, da je v obeh bitkah padlo čez 5000 fašistov; miličniki imajo tudi večje izgube.

NAROČNIKOM
Prosveta jutri ne izide zaradi postavnega noveletnega praznika.
Vlada ljudske fronte je bila vesela vesti iz Washingtona, da je ameriška vlada dala dovoljenje za odposiljatev letal, ki jih je španska vlada naročila od privatne tvrdke v Združenih državah. — Medtem je prišla vest iz Francije, da so francoske vojaške oblasti zasegale špansko fašistično letalo, ki je moralo pristati na tleh francoske maročanske kolonije.

Polet okoli sveta v tednu prihaja

Atlantic City, 30. dec.—Polet v stratosferi, v višini 35,000 čevljev, okoli sveta v enem tednu! Polet iz New Yorka v London ali Pariz v 18 urah! Polet preko Združenih držav od New Yorka do San Franciscia ali obratno v velikih potniških letalih, ki bodo tehtala 100,000 funtov, v 12 urah! — To pride v prihodnjih petih do desetih letih, je napovedal včeraj Igor Sikorsky, letalski inženir, na zboru Ameriške zveze za pospeševanje znanosti. Rekel je tudi, da potovanja po zraku bo v bližnji bodočnosti varnejše kakor v vlakih po zemlji in na parnikih po morju.

Znanost biokemije je odprla novo tajnost nature, ko je naletela na dejstvo, da med molekulami (delci materije, v katerih se družijo atomi) organske snovi in živimi organizmi te snovi ni fundamentalne razlike. V mikroskopičnem (nevidnem s prostim očesom) svetu je vse živo! Dr. W. M. Stanley iz Rockefellerjevega inštituta za medicinsko raziskovanje je poročal, da so dognali, da molekule protelina (protein je sestavina mase) povzročajo neke bolezni, torej nastopajo kot bakterije in valed tega se lahko prištevajo med žive organizme.

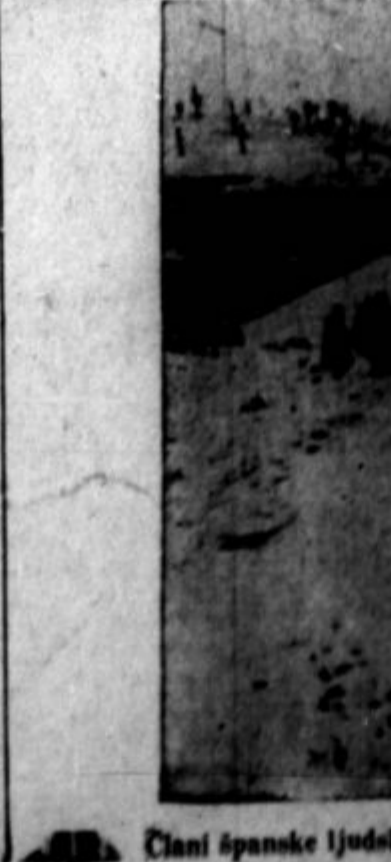
Domače vesti
Čikaški pionir umrl
Chicago. — V torek je umrl Frank Bahovec, star 75 let in rojen v Zagracu pri Grosupljah pod Ljubljano. Bil je star čikaški naseljenec in k SNPJ je pristopil leta 1906, namreč k društvu Narodni vitezi št. 39, čigar član je bil do smrti. Zapušča odrasle otroke.
Novice iz Minnesote
Ely, Minn.—Zadnje dni je tu umrla Angela Zupančič, stara 56 let. Tu je bivala 35 let in zapuščila moza, sedem sinov in hčer. — Dalje je tu umrla Jospina Bolka, stara 46 let. Zapuščila moza, šest sinov in hčer.
Dva otroka zgorela
Rea, Pa. — Hrvaškemu farmarju Stevu Hrnjaku je pred kratkim zgorela hiša in s hišo vred sta mu zgorela tudi dva majhna otroka, triletna hčerka in sinček, star 11 mesecev.
Nov grob v Novi Mehiki
Raton, N. Mex. — Zadnje dni je tu umrl Jos. Novak, star 41 let in rojen v Knežaku na Notranjskem. Po domače so ga zvali Mrjetčnik. Pokopan je bil civilno.
Vesti iz Clevelanda
Cleveland. — V nedeljo zvečer je električni voz do smrti povozil rojaka Stefana Vukovića, ki je bil star 47 let in doma iz Prekmurja od Dolnje Lendave. Zapuščila ženo in sedem otrok. — Naglo je umrl tudi Martin Potisek, star 52 let in rojen v St. Lovrencu. Zapuščila žena, dva sinova in dve hčeri.
Nov grob v starem kraju
Warren, O. — Ana Pavlin, članica društva 321 SNPJ je prešla žalostno vrst, da je na Preloških pri Mokre ogu na Dolenskem umrla njena mati Ana Brčan je starosti 60 let. V Ameriki zapuščila eno hčer, v stari domovini pa drugo.

Američan dobil izgubljen denar v Rusiji
Moskva, 30. dec.—Robert Case iz Clevelanda, O., inženir pri neki ameriški avtni tvrdki v Sovjetski uniji, je zadnje dni izgubil na moskovski ulici listnico, v kateri je bilo \$1200 ameriškega denarja, 700 sovjetskih rubljev in več važnih listin. Dva dni kasneje je Case prejel listnico nazaj nedotaknjeno. V njej je bilo pismo brez podpisa, v katerem ga plesc opominja, naj bo v bodoče previden, kako nosi listnico pri sebi, kajti vsi boljše vikom niso tako pošteni kot je on. Najditelj bi bil lahko po sovjetskem zakonu zahteval 33% vrednosti najdene stvari, toda ni zahteval niti centa nagrade in še zamolčal je svoje ime.

Obešenec padel z vešal in zdaj je "svetnik"
Sanghaj, 30. dec.—Atma Singh, angleški Indijec, je bil včeraj tu obešen zaradi umora

Japonska ponovno grozi Kitajski
Kaišek predložil resignacijo
Sanghaj, 30. dec.—Japonski poslanik je ponovno zapretel Kitajski, da bo njegova vlada podvela draštnice korake, če bo ugotovila, da kompromis, ki ga je sklenil diktator Kaišek s svojim umrlo njeno mati Ana Brčan je starosti 60 let. V Ameriki zapuščila eno hčer, v stari domovini pa drugo.

Zdravstveni urad opozarja, da pljučnica se razvija iz influence, ako bolnik zanemari prehlad.
Influenca ima dva štadija. Prvi napade človeka vročica do 102 stopinj, nakar upade na normalo. Ako bolnik ostane po tem prvem navalu vročice v postelji, navadno okreva, kajti kmalu se pojavi drugi naval vročice, ki spet upada in v tretji do petih dneh je bolnikova temperatura spet normalna. Če pa bolnik po prvem upadu vročice zapusti posteljo in gre iz hiše, gotovo dobi pljučnico — in ti so potem žrtve, ki umrejo, če nimajo dobrega odpora in pomoči.

Člani španske ljudske armade v guadar ramskem gorovju, severno od Madrida.

AMERIKA MORA ODPRAVITI OTROŠKO DELO

Roosevelt pojasnil cilje svoje administracije
Washington, D. C., 30. dec.—Predsednik Roosevelt je včeraj na konferenci s časopisnimi poročevalci izjavil, da mora federalna vlada odpraviti otroško delo v industrijah, dolge delovne ure in stradalne mezde. Federalna vlada ne sme čakati na akcije posameznih držav, temveč se mora sama lotiti tega problema, kajti le ona lahko uveljavi maksimalni delovnik in minimalne mezde ter druge reforme, da se izboljša položaj ameriških delavcev na splošno. Predsednik je posvaril reporterje, da ne smejo zapisati v svojih poročilih, da hoče on oživiti zakon gospodarske obnove (NIRA), katerega je federalno vrhovno sodišče razveljavilo.

Njegova administracija je v času, ko je bil zakon gospodarske obnove v veljavi, pokazala, da hoče v resnici odpraviti dolg delovnik in nizke mezde, je rekel predsednik. Odkar je sodišče ubilo ta zakon, so skoro vse ameriške industrije nategnile delovnik in znižale mezde; federalna vlada je poklicana, da napravi temu konec.

Roosevelt je omenil incident, ki se je pripetil, ko je bil saposen v volilni kampanji. Ko je bil v New Bedfordu, Masa., mu je neko dekle skušalo izročiti pisano, toda policija jo je odgnala. On je videl ta prizor in instruiral je svojega osebnega stražnika, naj dobi dotično pismo. "Zelim, da nam pomagate, ker vi ste edini, ki lahko to storite," je bila rečeno v pismu. "Delamo v neki oblačilni tovarni, kjer je bila še pred nekaj tedni minimalna meza \$11 na teden, sedaj pa prejemo le \$4, \$5 in \$6 na teden. Prosimo vas, da pošljete človeka iz Washingtona sem, da bo videl, kako živimo."

Na vprašanje, kaj je napravil s pismom, je Roosevelt odgovoril, da ga je izročil federalnemu delavskemu departmentu in massachusettskemu delavskemu departmentu. Predsednik je poročevalcem tudi povedal, da je konferiral z različnimi uradniki o vprašanju nadaljnjih apropracij za financiranje gradnje različnih projektov.

Chicago, 30. dec.—Zdravstveni urad mesta Chicago poroča, da je v zadnjih 24 urah umrlo 42 oseb za influence in pljučnico. Gorko in mokro vreme zelo pospešuje bolezen, ki se rapidly širi po mestu. V vsem letu do danes je bilo v Chicago 8344 primerov pljučnice in od teh je 2531 bolnikov umrlo; influence je bilo 664 slučajev in 221 bolnikov je umrlo.

Zdravstveni urad opozarja, da pljučnica se razvija iz influence, ako bolnik zanemari prehlad. Influenca ima dva štadija. Prvi napade človeka vročica do 102 stopinj, nakar upade na normalo. Ako bolnik ostane po tem prvem navalu vročice v postelji, navadno okreva, kajti kmalu se pojavi drugi naval vročice, ki spet upada in v tretji do petih dneh je bolnikova temperatura spet normalna. Če pa bolnik po prvem upadu vročice zapusti posteljo in gre iz hiše, gotovo dobi pljučnico — in ti so potem žrtve, ki umrejo, če nimajo dobrega odpora in pomoči.

Sodnik oprostil delavske agitatorje
Chicago. — Mestni sodnik Bonelli je oprostil štiri člane unije United Electrical & Radio Corp.

Rusija uvaja ameriške metode pri delu

Industrijski komisar napovedal vojno birokracijo
Moskva, 30. dec.—Vrhovne industrijske avtoritete so odredile takojšnje reorganiziranje industriji, da pospešijo produkcijo in odpravijo ne sposobnost in potrat, ki ovirata industrijski napredek. Vse industrije morajo uveljaviti ameriške metode in standarde, da se poveča produkcija blaga.

Gregory K. Orjonikidze, industrijski komisar, je napovedal vojno birokracijo v ruskih tovarnah. Citiral je poročilo sovjetske komisije, ki se je pravkar vrnila iz Amerike v Rusijo, v katerem je rečeno, da 800 ameriških delavcev producira toliko blaga kakor 1700 ruskih delavcev.

Komisar je priporočil tudi decentralizacijo izdelovanja blaga in prišel s kampanjo, da se odpravi potratne produkcijske metode v vseh sovjetskih industrijah. Ugotovil je, da v neki moskovski tovarni pridejo trije pisarniški delavci in nadzorniki na vsakega izmurnega delavca. Komisija, ki je študirala ameriške industrijske metode, pravi v svojem poročilu, da izurnjeni delavci v ameriških tovarnah predstavljajo 75 odstotkov, v ruskih pa samo 30 odstotkov.

Glasi sovjetskih industrij je podprlo komisarjevo kampanjo. Piše, da samo posnemanje ameriške industrijske tehnike ne zadostuje. Sovjetska vlada mora uvajati ameriške organizacijske metode in odpraviti birokracijo, ki se je ugnedila v tovarnah. V Rusiji je armada ameriških inženirjev, ki učijo ruske delavce, kako je treba operirati stroje, toda ameriške tovarniške metode so jim še vedno tuje. Sovjetska unija je poslala še veliko delavcev v Združene države, da se seznanijo s tajnostjo ameriške industrijske sposobnosti. Te komisije so naletele na opozicijo in si nakopale sitnosti, če so v svojih poročilih poudarjale, da je preveč neproduktivov in politikov v ruskih tovarnah. Ti so vedeli, da bi bila armada vplivnih politikov in nepotrebnih pisarniških delavcev odsolovljena iz tovarn, če bi avtoritete upoštevale priporočila teh komisij.

Žrtve influence; 42 oseb v enem tednu
Bolniki naj se čuvajo po prvem napadu

Washington, D. C., 30. dec.—Predsednik Roosevelt je včeraj na sestanku s časopisnimi poročevalci obžaloval, ker je vlada morala izdati dovolitve za eksportiranje večjega števila letal in okrog 700 aeroplanskih motorjev za špansko vlado. Predsednik je rekel, da ta pošiljatev je sicer postavna, ni pa patriotična vprico zakona, s katerim si Združene države skušajo obdržati nevtralnost v slučaju vsake vojne. Sedanjí zakon ima luknjo, ker se nanaša le na mednarodne vojne med dvema ali več državami.

Medtem je senator Pittman povedal reporterjem, da je bil storjen pritisk na družbo v New Jersey, ki je prejela iz Španije naročilo za letala, naj odposiljatev zadrži toliko časa, da se snide kongres in amandira omenjeni zakon, da bo pokrili tudi civilne vojne v posameznih državah. Workers, katere je policija aretirala na obožbo kaljenja miru, ker so razpečavali delavske tiskovine med delavci, ki so upošeleni v tovarni Zenith Radio Corp.

VLADA BO PODPIRALA DELAVSKO ZAKONODAJO

Federalni delavski department se zaveda odgovornosti
PROGRAM DELAVSKIH UNIJ

Washington, D. C., (FP) — Delavsko zakonodajo bodo podpirale delavske unije kakor tudi federalna vlada v prihodnjem zasedanju kongresa. To zagotovilo je bilo podano po konferenci, katero je sklicala Frances Perkins, načelnica delavskega departmenta, katere so se udeležili representantje 69 narodnih unij.

Program, sprejet na tej konferenci, vključuje skrajšanje delovnega tedna v vseh industrijah, minimalne mezde, odpravo otroškega dela, vladno sodelovanje s delavskimi unijami in industriji, da se odpravi bresposelnost in amandiranje Walsh-Healeyjevega zakona, ki določa, da morajo vsi delodajalci, ki dobivajo vladna naročila, plačevati unjske mezde. Zakon krije le naročila, ki presegaajo vsoto \$10,000, toda konferenca se je izrekla za amandiranje, da bo kriji tudi manjša naročila. Sprejeto je bilo priporočilo, naj vlada ne odlašaja svojih naročil firmam, ki nimajo kolektivnih pogodb s delavskimi unijami. Walsh-Healeyjev zakon je prvotno imel tako provizijo, a je bila črtana na pristisk antiunjskih lobistov.

Po konferenci je imela delavska tajnica govor po radiu, v katerem je poudarila, da je prav zdaj prilika, da se izboljša delavski standard. To je tudi cilj Rooseveltove administracije, ki ga bo skušala doseči v prihodnjih štirih letih.

"Delavski department se zaveda odgovornosti," je rekla delavska tajnica. "Kupna sila delavcev in farmarjev se mora zvišati, da bodo lahko kupovali blago, ki ga producirajo ameriške industrije. Delavska zakonodaja ni edina remedura kompliciranega industrijskega življenja. Predvsem je potrebna kooperacija med delavci, delodajalci in vlado. Realna in učinkovita kooperacija zahteva enakopravnost, priznanje pravice kolektivnega pogajanja med delavci in delodajalci."

Roosevelt proti letalom za Španijo
Pritisk na tvrdko, naj odpove naročilo

Washington, D. C., 30. dec.—Predsednik Roosevelt je včeraj na sestanku s časopisnimi poročevalci obžaloval, ker je vlada morala izdati dovolitve za eksportiranje večjega števila letal in okrog 700 aeroplanskih motorjev za špansko vlado. Predsednik je rekel, da ta pošiljatev je sicer postavna, ni pa patriotična vprico zakona, s katerim si Združene države skušajo obdržati nevtralnost v slučaju vsake vojne. Sedanjí zakon ima luknjo, ker se nanaša le na mednarodne vojne med dvema ali več državami.

Vesti iz Jugoslavije

VLAK POVOZIL BIVŠEGA AMERIKANCA

Jakoba Svržino in Zelodnika pri Dobu

Na podeželskih progah se zadnje čase pogosto dogajajo železnice nesreče, ki se skoraj vsakokrat končajo s smrtjo. Posebno na kamniški progi se je zadnje mesece zgodilo že več smrtnih nesreč. Tega je krivo mnogo tudi dejstvo, da železniška uprava ne smatra za potrebno, da bi se na križiščih podeželskih cest in potov z železnico postavljale zapornice. Kljub večkratnim klicem iz javnosti, da bi zapornice preprečile številne nesreče, ki zadenejo pešce ali voznike na železnih križiščih, je obveljal sklep, da na manj prometnih cestah ni vredno postavljati zapornic. V okolici naših, v kakršnih se je zgodila zadnja nesreča na kamniški progi, pa je iskati vzroka nesreče ravno v pomanjkanju zapornic.

Smrtna nesreča je zadela na kamniški progi 4. decembra zjutraj posestnika Jakoba Svržino in Zelodnika pri Dobu. Bil je zjutraj pri maši v cerkvi grobeljskih misijonarjev, okrog pol sedmih se je vračal iz cerkve domov. Po znanem drevoredu ob grobeljskem samostanu je prišel do proge, po kateri je ravno tedaj pripeljal vlak iz Kamnika. Svržino je bil star sicer komaj 52 let, toda trdo delo na gruntu in trdo delo v Ameriki, kjer se je nekaj let mudil, ga je izdelalo zgodaj in hodil je ves upognjen. Tudi je bil na eno uho zelo gluha. Ker je bilo jutro, si je še ovrtnik suknje zavil čez ušesa. Tako je preslišal žvižg lokomotive pred križiščem in ker zapornic ni, stopil na progo. Tisti hip je pridrvel vlak in Svržino podrl in vsega razmesaril. Našli so ga na progi mrtvega.

Komisija je ugotovila, da ne zadene krivda nikogar. Svržino v truplo so prepeljali domov v Zelodnik. Pokojni posestnik je zapustil vdovo. Otokr ni imel, sam se je trdil z ženo na gruntu. Iz Amerike, kjer je delal nekaj let, je prinesel tudi precej denarja in njegova kmetija je ena najtrdnjših v tamošnji okolici.

Brat je ubil brata ... Na meji med Slovenijo in Hrvaškem leži vasica Bregansko selo, kjer leži tudi kmetija treh bratov Godcev. Stari so jim pomrli zgodaj, kmetijo so prevzeli trije bratje, ki pa se niso razumeli prav posebno med sabo, to pač zato, ker so bili vsi trije gospodarji. Za kmetijo pa so kmetije pripravljali storiti vse, za ped zemlje se tožarji in zapravljajo tisočake, za eno samo njivo ali za uboren preužitek pa se dogajajo zločini za zločini.

Tako je tudi nesporazum med brati Godčevimi v Breganskem selu dovedel do zločina, do bratomora. Glavni vir dohodkov te družine so bile apnenice, ki so jih imeli in so vozili apno v Zagreb in okolico. Usodni dan, ko se je dogodil zločin, je starejši brat narobil mlajšemu Andreju, naj počke voznikov, da bodo peljali apno v Samobor. Mlajši voznikov ni dobil in tako se je med bratom začel prepir, očitala sta drug drugemu to in ono in nazadnje sta se sprijela. Mlajši pa je pograbil sekuro in udaril starejšega brata Toneta po glavi in mu jo preklal.

Hudo ranjenega Toneta Godca so prepeljali v brežiško bolnišnico, kjer pa je smrtonosni rani podlegel. Vsaka pomoč je bila zaman.

Smrtna nesreča. — V Celju se je ubila 53 letna Liza Zmaherjeva, časopisna raznašalka. Ko se je zvečer vrnila domov, je na vrhu stopnic pred stanovanjem nenadoma omahnila in tako udarila z glavo ob tla, da je kmalu nato umrla.

Smrtno nevarno ranjen. — Poleg zdražb zaradi grunta ima največ zločinov na vesti ljubzen. V St. Juriju pod Kumom je v hiši nekoga kmeta bila nekakšna domača zabava, godovanje ali kaj. Zabave sta se udeležila tudi fant Hinko Gorišek in 26 letni Jakob Lovac. Oba sta bila zaljubljena v neko deklo, stari kakih 16 let, a Gorišek je imel menda več sreče. Dekle se ga je držalo

napisal prav Adamič največ pesmi in ta trboveljski mladinski zbor je priredil nekaj koncertov, na katerih je pel samo Adamičeve skladbe. Tudi drugi pevski mladinski zbori so segali najraje po Adamičevih skladbah. Za razvoj mladinske glasbe pa je storil Adamič mnogo tudi kot organizator.

Kompanista Adamiča poznajo tudi glasbeni krogi Čehov, Slovkov, Bolgarov in seveda tudi Hrvatov in Srbov. Tudi ti kaj radi pojo njegove pesmi.

Dokler bomo imeli Slovenci pevske zборе, toliko časa bo njegovo ime živejo med nami.

Pet obojenih komunistov. — Pred beograjskim sodiščem za zaščito države se zadnje čase spet pogosteje vrste procesi proti ljudem, obtoženim komunistične propagande in organiziranja tajnih komunističnih organizacij. Pred kratkim je bila cela vrsta slovenskih študentov, delavcev in uradnikov obojenih na robu od 1 do 6 let, zdaj pa spet poročajo, da je stala pred istim sodiščem petorica srbskih delavcev, uradnikov in študentov ter so bili vsi obtoženi obojeni na zapor od polrednega leta do 2 let in pol. V kratkem pa se pripravljajo še nekaj procesov proti raznim skupinam iz raznih krajev države.

Velika zmaga radijskih delavcev

Kompanijska unija se likvidirala po izgubi volitev

Schenectady, N. Y. — (UNS) — V veliki tukajšnji tovarni General Electric Co., kjer dela blizu deset tisoč delavcev, je United Electrical & Radio Workers unija izvajala veliko zmago. Pri tovarniških volitvah, ki so se vršile pod vodstvom zveznega delavskega odbora, je zmagala kot zastopnica delavcev za kolektivno pogajanje. Dobil je 5111 glasov, kompanijska unija pa 4033 glasov. U. E. R. W. je pridružena C. I. O.

Značilno je tudi to, da se je kompanijska unija potem sama likvidirala. Njeni zastopniki so soglasno sprejeli resolucijo za razpust kompanijske unije, ki je bila ena najmočnejših in starejših v deželi. Tovarniški volitev se je udeležilo 96,9% vseh upravitelcov.

Razne poklicne unije so si dolga leta prizadevale, da bi organizirale tukajšnja ogromno tovarno, ki je dolga miljo in pol. Uspeha niso imele. Mlado industrijsko unijo elektrarskih in radijskih delavcev pa je vzelo le šest mesecev organizatoričnega dela, da je dobila kontrolno nad to tovarno. Uprava podjetja se ni upirala tovarniškim volitvam.

Oljni magnetje obtoženi kršenja antitrustnega zakona

Madison, Wis. — Federalna veleporota je obtožila 60 uradnikov enajstih oljnih kompanij kršenja Shermanovega protitrustnega zakona in nepošteno konkurence, ki je poglala v bankrot več neodvisnih razpečevalcev gasolina. William A. Tracey, direktor Sinclair Refining Co., je bil tudi obtožen krive prisega. Obravnava proti obtoženim uradnikom pred federalnim sodiščem se bo pričela 7. januarja.

Delavski nemiri v newyorški luki

Pogajanja glede končanja mornarske stavke se razbila

New York, 30. dec. — Vprašanje piketiranja pomolov v New Yorku in Jersey Cityju je postrojilo spor med mornarskimi delavci, ki so zavojevani v stavki in pristanišnimi delavci, ki stavlki nasprotujejo. Policija je večeraj razkropila stavkovne straže na pomolih in Jersey Cityju, ki so ignorirali odredbo župana Franka Haguea, ki prepoveduje piketiranje. Več oseb je bilo ranjenih, ko je policija naskočila pikete.

Mornarski stavkarji so pozvali 8000 organiziranih voznikov tovornih avtov, ki prevažajo blago, katerega parniki pripeljejo v pristanišče, naj se jim pridružijo, toda naleteli so na opozicijo pri pristaniških delavcih. Policija je potem razgnala pikete, nakar je Joseph Curran, vodja mornarskih stavkarjev, brzojavno protestiral pri županu La Guardiiju in policijskemu komisarju Valentinu.

Joseph Ryan, predsednik Zveze pristaniških delavcev, ukazuje policiji, naj razbija naše stavkovne straže," se je glasil Curranov telegram. "Mi ne bomo tega dalje trpeli."

Mornarji so izjavili, da 27 voznikov tovornih avtov ni hotelo zavoziti med vrste piketov, toda Ryan in Michael Cashan, predsednik mednarodne bratovščine voznikov, sta osmešila to izjavo. Slednji je pozneje priznal, da je krajevna unija voznikov obljubila podporo stavkarjem.

San Francisco, Cal., 30. dec. — Vprašanje, kdo naj kontrolira delavske uposeljalnice, unija mornarskih delavcev ali parobrodne družbe, je povzročilo nov spor in ustavilo pogajanja glede končanja stavke mornarskih delavcev. T. G. Plant, načelnik odbora delodajalcev, je dejal, da se ti ne bodo odpovedali pravic najemanja delavcev.

Kakor hitro so se pogajanja razbila, je Edward F. McGrady, pomožni delavski tajnik, obvestil načelnico tega departamenta Perkinsovo o kritični situaciji. "Sedaj je šele nastopila prava kriza v stavki mornarjev," pravi v telegramu, ki ga je poslal načelniku delavskega departamenta.

Sodišče podprlo federalni odbor

Vprašanje kolektivnega pogajanja

New Orleans, La. — Federalno okrožno sodišče je odločilo, da ima vladni delavski odbor pravico prisiliti vsakega delodajalca v kolektivno pogajanje z delavci. Agwilles Co., ki kontrolira Clyde Mallory Steamship Lines, je odvolila sedem delavcev zaradi unijskih aktivnosti, nakar se je unija pristaniških delavcev pritožila pri vladnem odboru in zahtevala zaslišanje.

Odlok, ki ga je podal Joseph Hutcheson, član okrožnega sodišča, naglašja, da je trditve družbe, da je vladni delavski odbor králl peti amendment fe-

deralne ustave, ki prepoveduje zasego privatne lastnine in da ni imel pravice odrediti preiskave, brez vsake podlage.

Zaslišanje pred delavskim odborom se je vršilo v oktobru in predložena evidenca je potrdila dejstvo, da je bilo sedem delavcev, med temi predsednik, podpredsednik in tajnik blagajnik krajevne unije Zveze pristaniških delavcev odslovljenih zaradi unijskih aktivnosti in da je kompanija odklonila kolektivna pogajanja z unijo. Sedaj je sodišče odločilo, da mora kompanija ponovno uposliti odpušene delavce, zaeno pa jim mora plačati mezdo za ves čas, ko so bili brez dela.

Green napoveduje velik razmah unij

Višje mezde in krajši delovnik v industrijah

Washington, D. C. — (FP) — Ameriški delavci zrejo z novim upanjem in pogumom v bodočnost," je dejal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije v svojem govoru po radiu. "V tem letu so delavci izvajali važne pridobitve, v prihodnjem pa bodo pritiskali na kongres, da sprejme zakonodaja glede skrajšanja delovnika v vseh industrijah, da se odpravi ali vsaj zmanjša brezposelnost."

Priznanje, da imajo delavci pravico organiziranja v svojih unijah in kolektivnega pogajanja z delodajalci, je bilo po Greenovem mnenju največja pridobitev. Sedaj bo šla federacija na delo, da uveljavi svoj program delavske in socialne zakonodaje.

Organizatorična kampanja, ki jo je vodila ADF v tem letu, je bila uspešna," je rekel Green. "Ustanovljenih je bilo več mednarodnih unij v industrijah cementa, aluminija in drugih. To so dobra znamenja, ki kažejo, da se delavci zavedajo potrebe organizacije. Ta potreba se čuti med delavci v vseh industrijah. Zadnje volitve so pokazale, da ameriško ljudstvo hoče socialno zaščito in pravično distribucijo narodnega bogastva. Pri volitvah izraženo željo ameriškega ljudstva bo ADF skušala uveljaviti v kongresu in državnih zbornicah.

Green je dalje rekel, da ameriške industrije ne bodo dosegle višja produkcije, dokler ne bo vsak, ki hoče delati, zaposlen in dokler ne bo imela vsaka družina najmanj \$3600 dohodkov na leto.

Naciji se zatekli k inkviziciji

Toronto, Kanada. — Tony Sanders, bivši socialistični poslanek v nemškem parlamentu in zdaj nacijska begunka, je tukaj izjavila, da se je nacijska policija zadnje čase pričela zatekati k inkviziciji, oziroma da je že prekosila srednjeveško inkvizicijo katoliške cerkve. V pričlo otrok in žena muči mase, da od njih ali njihovih sorodnikov izveče informacije o tajnem unijskem in revolucionarnem gibanju. Včasih se tudi zgodi, da postavi na mučnico otroke ali ženo, da omečta delavce. Sandersova pravi, da brutalnost nacijske inkvizicije presega srednjeveško inkvizicijo.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S.N.P.J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....906 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1097 E. 169th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBEK:

MATH PETROVICH, predsednik.....233 E. 151st St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....363 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....231 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBEK:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODOBJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....35 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POBORI:—Korrespondenca z glavnimi odborniki, ki deluje v št. uradu, se vrši tabele: VSA PIRMA, ki se ukvarja na polju št. predstavnika, naj se naslova na predsedništvo. VSE DENARNE pošiljave in stvari, ki se tičejo št. upravnega odbora in jednote volbe, naj se pošiljajo na št. tajništvo. Vse odzive, imajo se boleniti podporo, naj se pošiljajo na št. tajništvo. Vse odzive v zvezi s Muzikantskimi posli, naj se pošiljajo na Muzikantsko. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v št. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zajec, predsedniku nadzornega odbora. VSI PRIBIVI na št. porotni odbor se naj pošiljajo na John Gorka, predsednika porotnega odbora. VSI DOPISI in drugi spisi, naslovnice, odzivi, naročila in spisi vse, kar je v zvezi s glasilom, jednote, naj se pošiljajo na "PROSVETA", 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the treasurer's secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Communications for the supreme president should be addressed to him. Matters of sick benefit should be addressed to the treasurer's secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorka, chairman, Judicial Committee.

Unije CIO se združile v kampanji

Skušale bodo organizirati 250,000 delavcev

New York. — (UNS) — Stiri mlade industrijske unije CIO nameravajo napraviti skupen naspek na severni del države New Jersey v prizadevanju, da organizirajo okrog 250,000 delavcev. Ta del države je močan industrijski blok, toda unionizem je slabo razvit.

Unije, ki bodo vodile skupno organizatorično kampanjo, so: United Electrical & Radio Workers, Industrial Union of Marine & Shipbuilding Workers, United Automobile Workers in United Rubber Workers. Te unije pokrivajo večino industrij v omenjenem delu države.

O načrtu za skupno kampanjo je razpravljala eksekutiva United Electrical & Radio Workers unije na svoji zadnji seji. Prizadete unije bodo odpre centralni kampanjski urad. Ta unija je v osmih mesecih svojega obstanka pomnožila svoje članstvo za več ko 100%. Ustanovljena je bila v aprilu s 16 krajevnimi unijami, v prvih petih mesecih je narasla za sedem in v zadnjih treh mesecih za deset nadaljnjih krajevnih postojank.

Mobilizacija industrij v vojnem času

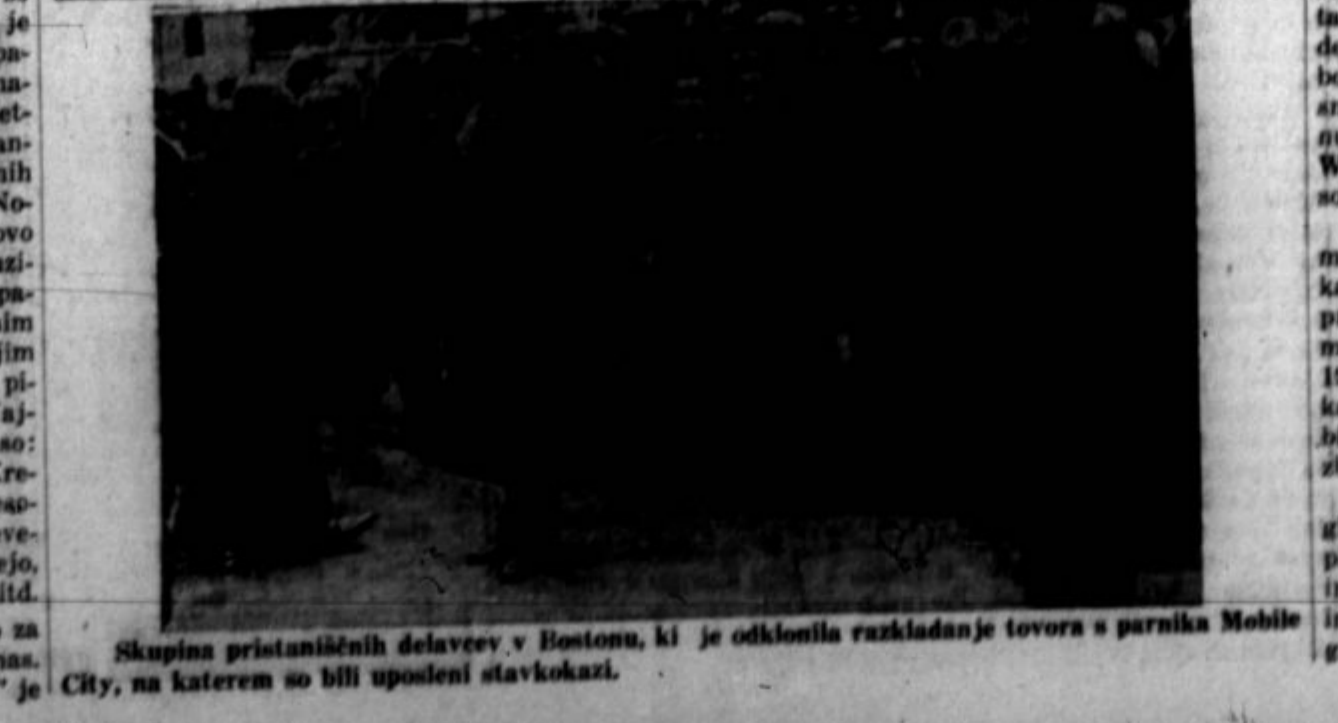
Načrt bo predložen kongresu po novem letu

Washington, D. C. — (FP) — Nov načrt industrijske mobilizacije v vojnem času, ki daje predsedniku Združenih držav neomejeno kontrolo nad industrijami, določanjem cen, razpečavanjem produktov in tržiči, sta pravkar objavila departement armade in mornarice. Vse detaje zakonskega načrta, ki bo predložen kongresu, ko se anide v svojem zasedanju v januarju, sta odobrila Harry H. Woodring in Claude A. Swanson, načelnika departamentov.

Nov načrt je revizija programa industrijske mobilizacije, katerega je vojni departement na priporočilo posebne vojne komisije predložil kongresu l. 1931, obenem pa vključuje nekatere provizije osnutka, ki je bil sprejet v nižji kongresni zbornici preteklo leto. Uvodno besedilo načrta naglašja, da je vsaka v vojno zaposlena država v prvi vrsti zainteresirana, da izvaja hitro in popolno zmago. Za dosego tega cilja je potrebna industrijska mobilizacija, vladna kontrola nad produkcijo in razpečavanjem blaga. Teorija departementov armade in mornarice je, da kongres lahko ignorira določbe v federalni ustavi, ki omejujejo oblast predsednika Združenih držav, v vojnem času. Na podlagi te teorije sme predsednik odrediti splošno registracijo vseh, ki upravljajo in vodijo industrije, v svrhu federalne regulacije vseh industrijskih aktivnosti. Vsi ti bi morali služiti vladi v vojnem času. Načrt dalje predvideva ustanovitev federalne komisije finančne kontrole. Nobena korporacija ne bi smela prodajati delnic in obveznic brez dovoljenja te komisije. Ta bi zalagala vse korporacije, ki izdelujejo vojne potrebščine, z denarjem iz vladnega sklada. Načrt določa tudi kazni za kršitelje. Vsaka oseba, spoznana za krivo kršenja katerekoli provizije, se lahko kaznuje z globo do \$100,000 in maksimalnim zaporom pet let. Mexico City, 30. dec. — Mehikanska vlada namerava poslati Leona Trockega v oddaljen in samotni kraj, ki mu bo nudil varno zavetje, se glasi poročilo. Diego Rivera, znan mehiški slikar in učence bivšega sovjetskega voditelja, je dejal, da je bil Trocki, ki je sedaj na poti v Mehiko, ilegalno deportiran iz Norveške. On je dobil te informacije od norveškega odvornika, ki reprezentira Trockega. Odvornik je obdolžil avtoritete v Oslu, da so s silo izgnale Trockega in njegovo ženo v noči 19. decembra iz stanovanja ter ga v spremstvu vojaške straže odpeljale v pristanišče in posadile na parnik Ruth. Ta akcija je bila ilegalna in skrajno otmazna. Rivera je dalje rekel, da so se norveške avtoritete uklonile pritisku kapitalistov in sovražnikov Trockega v Sovjetski uniji. Sedaj je bila objavljena vest, da bo mehiška vlada poslala bivšega voditelja Sovjetske unije v oddaljeno naselbino v državi Tabasco, kjer bo varen pred svojimi sovražniki.

Prosekucija kompanijskih uradnikov

Pottsville, Pa. — Generalni državni pravdnik je odredil sodnijsko postopanje proti desetim uradnikom Philadelphia & Reading Co., katere je posebna komisija spoznala za krive zannarjanja dolžnosti in kršenja varnostnih zakonov v zvezi z eksplozijo, ki se je pripetila v premogovjku te družbe in v kateri je trinajst rudarjev izgubilo življenje.

Skupina pristaniških delavcev v Bostonu, ki je odklonila razkladanje tovora s parnika Mobile City, na katerem so bili uposleni stavkokazi.

KRIŠTOF DIMAČ

Special JACK LONDON. — In angleščino prevedel FRANCE KAGAJNA

"Stari Snass bo hotel govoriti s teboj," je dodal McCan. "Je že dal tak ukaz. Brž, ko se vrneš, moraš k njemu. Jaz nisem izblebetal ničesar. Torej ne veš nič. To si moraš zapomniti. Čok in jaz sva sama napravila načrt za beg in sama pobegnili."

Pri Snassovem ognju je Dimač našel Labiskwee. Pogledala ga je z očmi, ki so žarele s tako mehko in nežnostjo, da se je prestrašil.

"Tako sem vesela, da nisi skušal pobegniti," je rekla. "Glej, jaz —" Obotavljala se je, toda oči ni povesila. Plaval je v njih svetloba, jasnejša nego vsaka beseda. "Prižgala sem ogenj, ki je namenjen tebi. Zgodilo se je. Rajši te imam ko vse drugo na svetu, rajši nego svojega očeta, rajši nego tisoč Libashev in Mashkookov. Ljubim. Ljubim, kakor je ljubila Franciška in kakor je ljubila Isolda. In čudno mi je. Stari Four Eyes je govoril resnico. Indijanci ne ljubijo tako. Toda moje oči so modre in jaz sem bela. Ti in jaz sva bela."

Dimač ni bil še nikdar v svojem življenju snubljen in zato je bil zdaj v veliki zadregi. In to je bilo še slabše nego snubitev. Da bo snubitev sprejel, se je smatralo za gotovo. Tako je bila v mislih deklica vse uredila in tako topila je bila svetloba njenih oči, da se je Dimaču čudno zdelo, kako da se mu ne vrže okoli vratu in mu ne položi svoje lepe glave na prsi. Kmalu pa je ugotovil, da navzlic svojemu ljubezenskemu ognju ne pozna sladkih običajev ljubkovanja. Med preprostimi divjaki takih običajev sploh ni. Ni se jih torej mogla nikjer naučiti.

Z radostnim žlobudranjem je razkladala sladko težo svoje ljubezni, dočim je on sam skušal zbrati ves svoj pogum, da jo rani s bridko resnico. Zdej, ob začetku je bila najboljša prilika.

"Poslušaj me, Labiskwee!" je začel, "ali si pa povest o ljubezni Pavla in Franciške slišala da konca?"

Ploaknila je z rokami in se vsa srečna smejala. "O vem, da je tiste povesti še več. Vem, da je ljubezni več in več! Odkar sem prižgala svoj ogenj, sem mnogo mislila. Jaz sem —"

Takrat se je skozi metej približal k ognju Snass in Dimač je izgubil ugodno priliko.

"Dober večer," je zagodrnjal Snass neprijazno. "Vaš tovariš je napravil veliko neumnost. Veseli me, da imate vi več pameti kakor pa on."

"Lahko bi mi povedali vse," je silil Dimač. Blesk belih zob, ki se je pokazal skozi zamernarjeno brado, ni bil prijeten. "Seveda vam bom povedal. Vaš tovariš je ubil enega mojih ljudi. McCan, ta ostudna čunja, ga je zapustil ob prvem strelu. Toda moji ljudje so podili vašega tovariša v gore in ga bodo gotovo dobili. Nikdar ne bo dosegel yukonске doline. Kar se pa vas tiče, boste od zdaj naprej spali pri mojem ognju. Tudi ne pojdete več na lov. Pazil bom na vas."

Dimačev novi položaj pri Snassovem ognju je bil neprijeten. Deklice je zdaj videl češče nego prej. Tista sladkost in nedolžnost, tisto odkrito izražanje njene ljubezni je bilo zanj grozno. Njeni pogledi so bili pogledi ljubezni; vsak je bil božajoč poljub. Nešteto krat je skušal zbrati ves svoj pogum, da ji pove o Joy Gastellovi, a vsakokrat je spoznal, da je strahopetec. Peklo ga je, da je Labiskwee tako ljubezniva z njim.

Bila je krasna. Kljub temu, da se je studil samemu sebi, je bil vendar vesel vsakega trenutka, ki ga je prebil v njeni družbi. Prvič v svojem življenju je spoznal žensko, kakršna je v resnici, in tako jasna je bila duša te deklice in tako popolna njena nedolžnost in nevednost, da ni mogel napačno čitati nobene vratice v

knjigi njene duše. Vsa prvotna dobrot njena-ga spola je bila v njej; površnost družabne izobrazbe in varljivost samoohrambe je še ni bila pokvarila. Še enkrat je v duhu premislil Schopenhauerjevo filozofijo in bil trdno uverjen, da se je žalostni filozof motil. Kdor bi poznal žensko tako kakor je Dimač poznal Labiskwee, bi vedel — o tem je bil Dimač prepričan — da so vsi, ki ženske sovražijo, duševno bolni ljudje.

Čudovita je bila Labiskwee, pa vendar mu je poleg njenega obraza neprestano gorel pred očmi tudi obraz Joy Gastellove. Labiskwee je bila dete prirode, pa je bila oborožena z vsemi umetnostmi, ki jih civilizacija nudi omikani ženski, imela je kontrolo nad samo seboj, znala se je premagovati; vkljub temu sta Dimačeva domišljija in živa pridiga prirodne ženske pred njim dosegli, da se mu je Joy Gastellova zdelo enako dobra kakor Labiskwee. Ob misli na eno mu je rastle spoštovanje do druge, in kar je Dimač pri Snassovem ognju gledal v duši destinske Labiskwee, mu je samo večalo spoštovanje do vsega ženstva na svetu.

In Dimač je ob tem tudi sebe spoznal natančneje. Spominjal se je nazaj vsega, kar je vedel o Joy Gastellovi, in zalotil je samega sebe, da jo ljubi. In vendar je občutil radost tudi ob Labiskwee. In kaj je bilo to čustvo drugega ko ljubezen? Z nobenim drugim imenom ga ni mogel označiti. Bila je to ljubezen. Moralo je to biti ljubezen. In v dnu duše ga je pretreslo, ko je odkril te nagibe za mnogotenstvo v svoji naravi. V šoli, ko je studiral v San Franciscu, je bil silal dokazovanje, da je možu mogoče ljubiti dve ali celo tri ženske nasenkrt. Takih trditvev takrat ni verjel. Kako bi bil mogel verjeti, ko ni imel skušanj? Zdej je to bilo drugače. Zdej je ljubil dve ženski. In čeprav so bili včasih trenutki, ko je mislil, da bolj ljubi Joy Gastellovo, so kmalu sledili drugi trenutki, ko je domneval, da ljubi Labiskwee mnogo bolj nego Joy Gastellovo.

"Na svetu je paš mnogo žensk," je rekla Labiskwee nekega dne. "In ženske imajo moške rade. Tebe je gotovo mnogo žensk rado imelo. Povej mi."

On ni odgovoril. "Povej mi," je silila. "Saj nisem bil nikoli oženjen," se je izogibal. "Ali ni tam onstran gora res nobene druge Isolde?"

Takrat je Dimač spoznal, da je strahopetec. Lagal je. Upiralo se mu je, ali vendar, lagal je. Odkimal je z glavo počasi in preko obraza se mu je razlil smehljaj. Njegov obraz je takrat kazal več ljubezni nego si je mislil. To je takoj spoznal, ko je videl, kako se je deklici bojazen v hipu spremenila v največje veselje.

Dimač je mislil, da sme sam sebi oprostiti. Njegovim mišljenjem je bilo pri tem vseskozi hinavsko. Ni imel dovolj poguma, da bi temu destinsko preprostem ženskemu bitju zadal neumljen sunev in arce.

Pa tudi Snassovo vedenje ga je vznemirjalo. Njegovim črnim očem je le malokaj ušlo in govoril je pomenljivo.

"Noben oče ne mara, da se mu hči omoži," je rekel Dimaču. "Ali vsaj tisti ne, ki ima kaj arca. Zaka, to boli. Povem vam, že misel na to boli. Vkljub temu pa je red življenja tak, da se mora moja Margareta nekoč omožiti."

Sledil je molk. Dimač se je za stotič vprašal, kakšna neki mora biti zgodovina tega človeka.

"Jaz sem sirov in krut," je nadaljeval Snass. "A vendar, red je red, in zakon je zakon, jaz pa sem pravičen mož. Seveda tem prvotnim ljudem sem jaz vse: zakon in pravica. Preko moje volje se nihče ne upa iti. Ali jaz sem tudi oče in vsi moji dnevi so bili preleteli zbog tega, ker sem imel tudi arce." (Dalje prihodnjaj.)

Ludvik Mrzel: Bog v Trbovljah

Tisti čas je vladal po teh krajih takšen glad, da je bilo rudarju težje priti do krušne drobtine, ko sedem centov težko skalo premoaga zrusiti z etaše. Otrokom ni bilo več mleka, ženske niso več kuhale kave, svoje poslednje večerje, a starim možem se je v brezobnih željstvih že zdavnaj izsušil poslednji čk. Boda in žalost sta zajeli Trbovlje in še sedem dolin širokrog, obup je premagal ljudi in so dejali:

— Pojdimo v jame, da v njih počakamo konca. Rajši smo mrtvi ljudje ko živi psi.

In so v resnici šli, kar jih je v Bevkem in Globošanu doma, iz Majlanda, Glazute in Zaceste, z Njive, Terezije in Posetja pa iz Zabje, Kurje in Peteljnje vasi, vrgli so sekire čez rame, pobrali kontrolne znamke in jamčarice ob vhodu in se pogrezli v jame in šahte. Tri dni in tri noči so ostali brez sonca, brez zraka, brez kruha in kaplje vode in iz podzemnega dna jim je vsem skupaj še prijazno mežikal njihov večni tovariš in sosed, perkmandek — smrt. Od žalosti in

gladi je po kolonijah jokalo deset tisoč žena in otrok, a svet in njega gospodarji sedijo na ušesih svojega srca — do nikogar ni segel vik in krik. Preslišali je še sam stari, debeli gospod baron, ki je doli v svoji graščini vse noči prepil in prekiel, ko je rumene cekine štel in je videl, da kup brez dela ne rase sam.

Na enem izmed klancev, ki se vzpenjajo iz doline med Mrzlico, Kumom in Sveto Planino, sta v enem tistih večerov dva človeka sedela pred hišo, majhen, bledolice fant in pa star, nadložen, ozdužen rudar. Strmela sta v zvezde, ki so migljale med Zeleno trati in Bukovo goro, strmela sta in predla vsak svojo misel. Ljudje so se bili privadili ta čas, da so v nebesnih znamenjih iskali, česar jim črka v knjigah ni mogla razodeti.

— Kako pa je, stric, s to rečjo, je vprašal fant. Ali je Bog ali ni Boga?

— Preveč me vprašuješ, je odvrnil rudar, tega pa res ne vem, ali je ali ga ni. Samo to vem — in lahko mi verjameš, zakaj v Agnezu, na Ajnzarju in Polaju sem garal malo manj ko petdeset let — v Trbovljah ga ni. Pravi tisti čas pa se je gori v nebesih Bog Oče vračal z večer-

nega sprehoda, in ko je čul te besede, so ga zasklelele v dno arca. Da, tega pač res ni mogel tajiti, da v Trbovljah še svoj živ dan ni bil — a kdo bi bil tudi mogel kaj takega terjati od njega? Njegova skrb je bila vendar, da je ifkovo zdavnaj ustvaril vesoljni svet in da ga zdaj iz vekov v veke ohranja in vodi — pri takšnem opravku se človeku pač lahko primeri, da se mu kakšna malenkost za dan ali dva izgubi iz oči. Zalosten je bil iz vse duše, a ni rekel grenke besede, le z enim samim korakom je stopil domov.

Večerja je bila že pripravljena, vsi so se bili že vrnili s svojih dnevnih opravkov. Jezus, mati Marija in Jožef, a nad veliko, belo javorjevo mizo pod jasicami, ki so še od zadnjega Božiča v kotu ostale, je v podobi goloba kakor zmerom visel izpod stropa Bog svetli Duh. Kar je bilo v družini vnanjih, hlapcev in dekal, so po navadi večerjali v veži. Ko se je dobra, topla dišča mlečna kaša v veliki latici zadimila sredi mize, je Bog Oče prvi z roko čez čelo, čez obraz in srce napravil križ in polglasno mrmraje so vsi skupaj odmolili očenaš. Potem so tiho segli po žlicah in drug za drugim zajeli in bil je v

resnici začuda lep prisor, ko je človek gledal t dva tisoč let staro družino v tako neskaljeni zbranosti. O, to je pač občudovanja vredna harmonija, če pomisliš, da niti v sami božji hiši ni vse tako, kakor bi si želel pošteno strog kristjan — iz zakona med Jožefom in Marijo namreč še vseh teh dva tisoč let do danes ni bilo nič. Lahko se reče, da je to pač edina družina, ki je v takšnih okoliščinah za tolikšen čas ohranila svoj obstanek in mir. Zalostno je samo, da je še ta družina takorekoč od onega sveta.

— Kaj sem že hotel reči, se je domislil Bog, ko je hlico odločil in v drugo napravil križ. Nocoj pa ne bom spal doma. V Trbovlje pojdem malo pogledat. Vse ke vrste reči mi prihajajo na uho, nič dobrega ne bo iz tega.

Nič ni rekla družina na te božje besede, Bog sam pa se je okrenil k Jožefu, ki mu je bila že med večerjo stara, siva glava zakinkala v dremežu:

— Poslušaj, Jožef, v tvoji glavi so spravljene vse majhne zadeve tega in onega sveta — kdo pa je zdaj v Trbovljah za patrons?

Jožef se je zdrnil prvi hip, zakaj malokaj je bil česa vprašan pri mizi, popraskal se je čez piščo in je dejal:

— Mislim, da bo sveti Martin.

Bog je stopil k vratom in potegnil za svopec in prej ko v hipu sta obadva stala pred njim, stari jezuitski general Alfonz Ligvoraki, tajnik in svetovalec njegov, in prostodušni očka Martin, ki je zavoljo svoje prevelike dobrote komaj pod svojo plašč prinesel pred božji tron.

— V Trbovlje odhajam po nujnih opravkih, je rekel Bog, pa bi rad imel kakšen naslov, da se vem obrniti, kam in kako. Kdo pa je zdaj za župnika tam doli?

Alfonz je odprl ko neakčnost debele, ko zemlja stare bukve, polistal malo in bral:

— Reverendissimus dominus Mathias Urbajs, parochus et consiliarius spiritualis ecclesiae sancti Martini Terbolensis. Posebna opomba: Precej samopraščen grabež in stikač. No, se je Alfonz prekinil in se nasršenih obrvi okrenil k Bogu, po mojem mnenju bi smele v knjigi, ki v pravem pomenu besede pripada večnostnemu slovstvu, cvetke take kole brezobzirnega, naturalističnega sloga pač izostati.

— Kdo pa to piše? je vprašal Bog.

— Tega ne vem, a kakor ti utegne biti v spominu, gospod, si za urednika postavil apostola Pavla.

— Čitaj dalje, je rekel Bog.

— Kdo je za velike vojne le-tam izbruhnil v rudarskih revirjih strahoteni glad, je stara Cilenšca s Cvajarja, ki so ji na fronti ubili moža in je sama ostala s kupom otrok, prišla v župnišče, da gospoda župnika poprosi za uradno potrdilo svoje bede. Gospod župnik je napisal in ji izročil list, hkratu pa je odprl dian in dejal: Goldinar. Jezus, je zajokala ženska, vso bajto prebrakajše, niti krajcarja ne najdeto pri nas. Ampak Bog vam poplačaj, gospod, molila bom za vas. Gospod župnik pa: Od vašega Boga plačaj bo moja majha prazna.

— Je to mogoče! je vzkljknil Bog in dušo mu je zajela tolikšna žalost, da mu je še sama sveta gloriola nad glavo ugasnila za hip. Nič, je rekel čez čas, pojdem pa na slepo srečo.

Tedaj se je sveti Martin, ki je ves čas skromno molčal ob strani, rahlo, obzirno vmešal v besedo in dejal:

— Oprosti, gospod, da se drznem posegati v tvoje reči, a Trbovlje so velik kraj, ljudje so tujcem malo zaupni in teško boš izhajal čisto sam, jaz pa ti morda vem dober svet. Tam doli živi majhen, malo pomemben, neznan literat — tudi ti si ga v svoji neakčnosti prezaposlenosti gotovo prezri — Frigid mu pravi. A kakor sem čul pripovedovati, že dolgo nekakšno pisanje o Trbovljah pripravila in precejšen kup gradiva je nabral. Kaj meniš, gospod, o tem, da se oglašiš pri njem — morda ti postreže z dragocenimi na potki.

— Kaj, se je tedaj Alfonz razjaril, k temu literatu dvomljivo-ga pomena in namena, ki je najbrž že zdavnaj brez pozitivne vere v Boga?

— Da je brava vere to je same novo, ga je resko savrnil Martin. Besno to vam iz ispričam lahko: marksistični kritiki so mu še zadnje levite brali, da z veliko tačetnico piše besedo Bog.

Zalostno-veselo se je Bog nasmehnil na ta mali, smešni prepri, Alfonz Ligvoraki pa je oporekel:

— Z veliko začetnico? O, da, čul sem o tem, da v svojih pravičih piše tako imena vseh pravičnih bitij.

V dno srca je zasklelo Boga, ko so padle te težke besede, a le malo in spet se je zbral.

— O, Alfonz, dejal si: pravičnih bitij? se je trpko, bridko zasmehal. Ti pač še nikoli nisi občutil, kako je človeku, kadar si zastavlja vprašanje: biti ali ne biti? Glej, tisoč in sto tisoč let je, odkar živim — mar misliš, da hočem še ene same sekunde? Ne moreš si misliti, kako neskončno je razočaranje Boga. Vse vedeti, vse upati in nazadnje ničesar dobrega ne doživeti — kdo razen mene bi zmogel to breme? Glej, iz vekov grem v veke in vso neskončno pot samo stiskam zoba. Tam doli, na tej božji zemlji, pa človek vsak dan iznova misli in kolne, da je usoda sinekuro naklonila njemu, ki ga je izbrala za Boga. Alfonz, ti pač ne moreš razumeti, da sem si sredi večnosti in vesoljstva že zdavnaj zaželel, biti enodnevnik. O, kako lepo je, imeti začetek in konec, vmes pa sonce silje nate in živiti. Toda, glej, kakor skrben kmečki gospodar sem z onega sveta — ne morem si misliti, da bo še moj grunt obstal, kadar ugasnem jaz. In tako živim, živim, živim, v seneh ga čutim, to življenje, kako kljuje do brezumja, v najbolj zavrnem kotičku svojega arca pa še smerom upanje gojim, da bom tudi jaz, ki mi ni bilo dano, biti kaplja na veži, neki dan vse lahko stresel z ramen in bom šel. Rekel si tisto o pravičnih bitijih. Jaz pa blagrujem duha, ki je kdaj bil ali ga morda nikdar ni bilo, pa se je v množici ljudstva navlekel nekdo in mu je v pesem in pravičje vklesal večer spomin. Da, jaz sem ustvaril svet, ničesar ne tajim in nič me ni sram, izdavnica pa vem: tisočkrat lepše ko bivati pod solncem, je bivati v srcih ljudi. Ne bodi hud, Alfonz, da ti enkrat ne ustrežen, in daj mi človekov naslov.

— Po jutru.

GIBANJE ZA KOLEKTANJE ZAOSTALIH DAVKOV

Pod vodstvom Clayton F. Smitha, predsednika okrajnega odbora in uradnikov okraja Cook se je podvzelo akcije, da se uvede kampanja za kolektanje zaostalih davkov, da se tako lahko upostavi podlaga za pravilno poslovanje posameznih državnih in okrajnih uradov. To bi tudi olajšalo breme točnih plačevalcev davka. Enako se je pričel za stvar sanjati tudi župan E. J. Kelly in mestni mojster, okrajni blagajnik H. G. Lindheimer, predsednik šolskega odbora James B. McCahey in Robert J. Dunham, predsednik parkov.

Predsednik Smith je predložil idejo, da se postavi odbor raznih organizacij, ki so zainteresirane v to stvar, da isto prešturirajo in pronačajo način kako rešiti to uganko. Župan Kelly je se spointal en tak odbor in gori imenovani uradniki bodo sodelovali z njimi.

Prošlo leto pod vodstvom in na inicijativno predsednika Smitha je odbor določil primerno vzoto denarja v to vrho iz katere se je črpalo za stroške obhajanja in objavljanja tega pod nadzorstvom okrajnega blagajnika in v katerem so sodelovali tudi tujjezični častniki.

Vsak dobro misleči občan mora pozdraviti ta korak, ker samo obsebi se razume, da nobena vlada ne more posloovati ako ljudstvo ne plača redno davkov. S tem se bodo znižali stroški in za v bodoče tudi davki v splošnem. — (Adv.)

Listen to the Yugoslav Radio Hour of PALANDECH'S TRAVEL BUREAU AND FOREIGN EXCHANGE Station WVAE, Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago. — Har. 3006

WEEKS DENTAL OFFICE
Vedno nizke cene za X-RAY
Ura: 8:30 do 8:30 zvečer
Phone: Harrison 0751

Novi angleški kralj George VI. in njegova žena Elizabeth.

SPITE TRDNO, VZIVAJTE VASO HRANO
TRAINER'S ELIXIR OF BITTER WINE
Mnogokrat odpravi neprebravnost in saprtnico

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej vsaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in..... 4.99	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 2.65	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.30	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... niš	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je.....\$9.00	

Ispolnite spodnji kupon, prilijete potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahvalil sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 5th. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....
1) Ime.....Čl. društva št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:
2).....Čl. društva št.....
3).....Čl. društva št.....
4).....Čl. društva št.....
5).....Čl. društva št.....
Mesto.....Država.....
Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.
Voda pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene smerne, unijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.
Tan, se dobe na šelo tudi vsa ustmena pojasnila
All ste že naročili Prosveto in Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.